

Haaparannan Mia Greenin ja Roll-foton valokuva-arkistojen siirto Tornionlaakson museolle – Flytt av Mia Greens och Roll-fotos fotoarkiv från Haparanda till Tornedalens museum

TORMUSEO 18.04.2023 § 12
3306/12.03.03.00.00/2023

Valmistelija
Beredare

Museonjohtaja Titta Kallio-Seppä
Museichef Titta Kallio-Seppä

Haaparannan kaupungin kanssa on käyty 2022 ja 2023 Haaparannan aloitteesta keskustelua Haaparannan omistamien Mia Greenin ja Roll-foton kuva-arkistojen siirrosta pysyvään säilytykseen Tornionlaakson museolle.

Mia Green (1869–1949) muutti Haaparannalle 1894 ja perusti paikkakunnan ensimmäisen valokuvaamon 1895. Hän oli seudun ensimmäisiä valokuvaajia ja hänen kuva-ateljeessaan kävi asiakkaita niin Ruotsista kuin Suomestakin. Green kuvasi myös kaupunkinäkymiä ja arkipäivän elämää Haaparannalta ja Tornioista. Kulttuurihistoriallisesti merkittävimpiä kuvia ovat ensimmäisen maailmasodan aikaisten tapahtumien kuvat Haaparannalla ja Torniossa. Kuvat levisivät maailmalle sanomalehtien kautta ja myytävinä valokuvapostikortteina. Vilkkaimmillaan Greenin kuvaamon toiminta oli 1910–20-luvuilla.

Valokuvaaja Erik Rothfjell perusti Rollfoton 1938 Haaparannalle. Hän muutti Tukholmaan 1942 ja valokuvaamo alkoi johtaa Enar Sundberg. Sundberg ja Rothfjell ostivat Mia Greenin kuvaamon 1944–45. Sundberg muutti kuvaamonsa nimen Roll-fotoksi. Bo Carlsson osti Roll-foton 1959 ja teki sen parissa yli 40 vuotta kestäneen työuransa. Kuvaamon studiossa otettiin passi- ja muotokuvia, lisäksi tilauksesta kuvattiin perhejuhlia, tilaisuuksia sekä koulukuvia. Kokoelma on ostettu Haaparannalle 2007.

Koska aineistoja ei ole kunnolla luetteloitu, niiden laajuudesta ei ole tarkkaa varmuutta.

Haaparannan kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta on käsitellyt edellä mainittujen kuva-arkistojen säilytystä ja digitointia kokouksessaan 16.3.2023. Kulttuurihistoriallisesti merkittäville kokoelmille ei ole asianmukaista säilytystilaa kaupungissa. Kokouksen päätöksen mukaan Haaparannan kaupunki aloittaa suunnitelman laatimisen arkistojen varastoinnista Tornionlaakson museoon. Tavoitteena on luetteloida ja digitoida aineistot Tornionlaakson museon käytössä olevaan uuteen kokoelmanhallintajärjestelmään MuseumPlusaan. Järjestelmän kautta aineistot voidaan julkaista myös Finna.fi-palvelussa, jossa kuvat olisivat kaikkien saavutettavissa. Lisäksi kokous päätti ulkoisten rahoitusmahdollisuuksien selvittämisestä aineistojen luettelointiin ja digitointiin.

Mia Greenin valokuvien siirtoa Tornionlaakson museolle on käsitelty museon johtokunnassa 23.3.2017, jolloin päätettiin selvittää kuva-aineiston siirron mahdollisuutta Ruotsista Suomeen niin, että kuvien omistus säilyisi jatkossakin Haaparannan kunnalla.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan aineisto voidaan ottaa säilytykseen museolle, mutta omistusoikeus tulee säilyttää Haaparannalla. Tornionlaakson museo voi tarjota aineistoille asianmukaiset säilytysolosuhteet ja aineistot voidaan luetteloida ja digitoida museon kokoelmanhallintajärjestelmä MuseumPlussaan omana Haaparannan kuva-aineistonaan. Haaparannan tulee kuitenkin vastata aineiston luetteloinnin ja digitoinnin resurssoinnista ja kokoelmanhallintajärjestelmän vuosittaisista kuluista.

Under 2022 och 2023 har på Haparanda stads initiativ en diskussion förts om överföringen av Haparandas Mia Green och Roll-foto fotoarkiv till permanent förvaring på Tornedalens museum.

Mia Green (1869–1949) flyttade 1894 till Haparanda och grundade ortens första fotoatelier 1895. Hon var en av de första fotograferna i trakten och hennes fotoatelier besöktes av kunder från närliggande orter i både Sverige och Finland. Green fotograferade även stadsvyer och Haparandas och Torneås vardagsliv. De kulturhistoriskt viktigaste fotografierna i hennes produktion är bilderna från händelserna vid tiden för första världskriget i Haparanda och Torneå. Genom tidningar och på vykort spred sig bilderna ut i världen. Verksamheten i Greens atelier var som störst på 1910–20-talen.

1938 grundade fotografen Erik Rothfjell Rollfoto i Haparanda. Han flyttade till Stockholm 1942 och fotoateljén började drivas av Enar Sundberg. Sundberg och Rothfjell köpte Mia Greens atelier 1944–45. Sundberg ändrade namnet på sin atelier till Roll-foto. 1959 köptes Roll-foto av Bo Carlsson som drev företaget i över 40 år. Utöver ateljéns pass- och porträttbilder utfördes bland annat fotografering på familjehögtider och olika tillställningar samt skolfotografering på beställning. Samlingen har köpts till Haparanda stads ägo 2007.

Eftersom materialet inte har katalogiserats finns det ingen exakt säkerhet om deras omfattning.

Haparandas kultur- och fritidsutskottet har diskuterat förvaring och digitalisering av nämnda bildarkiv vid sitt möte den 16 mars 2023. Kulturellt betydelsefulla samlingar har inte lämpliga förvaringsutrymmen i staden. Enligt mötets beslut ska Haparanda stad börja utarbeta en plan för förvaring av arkiven i Tornedalens museum. Målet är att katalogisera och digitalisera materialet till det nya samlingsförvaltningssystemet MuseumPlus som används av Tornedalens museum. Genom systemet kan materialet även publiceras på Finna.fi, där bilderna skulle vara tillgängliga för alla.

Dessutom beslutade mötet om utredning av externa finansieringsmöjligheter för katalogisering och digitalisering av materialet.

Överlåtelsen av Mia Greens bilder till Tornedalens museum diskuterades av museets styrelse den 23 mars 2017 då man beslutade att utreda möjligheten att överföra fotomaterialet från Sverige till Finland för att ägandet av bilderna skulle fortsätta att stanna kvar i Haparanda kommun.

Enligt Tornedalens museums uppfattning kan materialet förvaras till museet, men ägandet ska behållas i Haparanda. Tornedalens museum kan tillhandahålla lämpliga förvaringsförhållanden för materialet och materialet kan katalogiseras och digitaliseras i museets samlingsförvaltningssystem MuseumPlus som eget Haparanda-bildmaterial. Haparanda måste dock ansvara för krävt resurser av katalogiseringen och digitaliseringen av materialet och de årliga kostnaderna för samlingsförvaltningssystemet.

Esittelijä
Föredragande

Museonjohtaja Titta Kallio-Seppä
Museichef Titta Kallio-Seppä

Päätösehdotus

Tornionlaakson museo voi ottaa alueellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat Mia Greenin ja Roll-foton valokuva-aineistot säilytykseensä arkistotiloihinsa. Asiasta tehdään tarkempi sopimus Haaparannan kanssa. Haaparanta on vastuussa arkistojen kuljetukseen, puhdistukseen ja säilytykseen liittyvien hankintojen kustannuksista. Haaparanta vastaa myös aineistojen puhdistukseen, luettelointiin ja digitointiin liittyvistä kustannuksista. Tornionlaakson museo vastaa kuvien asianmukaisesta säilyttämisestä sekä ohjauksesta luettelointiin ja digitointiin liittyen. Museo palvelee asiakkaita aineistoon liittyen voimassa olevan hinnastonsa mukaisesti siinä vaiheessa, kun aineisto on digitoitu. Haaparannan kunnan edustajilla säilyy pääsy aineistoon siirron jälkeen. Tornionlaakson museo saa käyttää arkistoja museotoiminnassaan.

Beslutsproposition

Tornedalens museum kan ta de regionalt och kulturhistoriskt värdefulla fotosamlingarna av Mia Green och Roll-foto för förvaring i sina arkiv. Ett detaljerat avtal kommer att formuleras och undertecknas med Haparanda. Haparanda svarar för kostnaderna för anskaffningar relaterade till transport, städning och förvaring av arkiven. Haaparanta ansvarar även för kostnaderna för rengöring, katalogisering och digitalisering av materialen. Tornedalens museum ansvarar för att bilderna bevaras på ett korrekt sätt och ledning om katalogisering och digitalisering. Museet betjänar kunder i förhållande till materialet i enlighet med sin gällande prislista i det skede då materialet har digitaliserats. Företrädarna för Haparanda kommun kommer att behålla tillgången till materialet efter överlåtelsen. Tornedalens museum kan använda arkiv i sin museiverksamhet.

Päätös

Tornionlaakson museon johtokunta keskusteli aiheesta ja suhtautuu myönteisesti kokoelmien ottamisesta museon säilytykseen. Johtokunta kuitenkin haluaa palauttaa aiheen Haaparannan kunnan käsittelyyn, jotta aineiston määrä, tarkemmat kustannukset ja rahoitustavat selkenevät kaikilta osin.

Beslut

Museistyrelsen diskuterade om saken och ser positivt på att ta in samlingarna i museets arkiv. Styrelsen vill dock återföra ämnet till Haparanda kommuns behandling, så att samlingens storlek, mer detaljerade kostnader och finansieringsmetoder klargörs i alla avseenden.
